

ISSUES OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN IMPROVING STUDENTS'
LEGAL CULTURE

TALABALAR HUQUQIY MADANIYATINI OSHIRISHDA SUN'IY
INTELLEKTDAN FOYDALANISH MASALALARI

ВОПРОСЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В
ПОВЫШЕНИИ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ

Andijon davlat pedagogika institute 1-kurs magistranti

Asadbek Egamberganov Madaminovich

Annotatsiya: Mazkur maqolada talabalar huquqiy madaniyatini oshirishda sun'iy intellektdan foydalanish masalalari tahlil qilinadi. Sun'iy intellekt texnologiyalarining huquqiy ta'limdagi o'rni, afzalliklari, amaliy qo'llanilishi va dolzarb muammolarni bartaraf etish bo'yicha takliflar keltirilgan. Talabalar orasida huquqiy savodxonlikni rivojlantirish uchun sun'iy intellekt asosida yaratilgan interaktiv platformalar, avtomatlashtirilgan maslahat tizimlari va virtual yordamchilardan foydalanish imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, ushbu jarayonda duch kelinadigan muammolarni hal etish bo'yicha takliflar taqdim etiladi.

Kalit so'zlar: huquqiy madaniyat, talabalar, sun'iy intellekt, huquqiy ta'lim, texnologiyalar, interaktiv platformalar, virtual yordamchi, avtomatlashtirilgan maslahatlar.

Abstract: This article analyzes the issues of using artificial intelligence to improve students' legal culture. The role of artificial intelligence technologies in legal education, their advantages, practical application and proposals for solving current problems are presented. The possibilities of using interactive platforms, automated consulting systems and virtual assistants based on artificial intelligence to develop legal literacy among students are highlighted. Also, proposals are presented for solving problems encountered in this process.

Keywords: legal culture, students, artificial intelligence, legal education, technologies, interactive platforms, virtual assistant, automated advice.

Абстрактный: В данной статье анализируются вопросы использования искусственного интеллекта в повышении правовой культуры студентов. Представлены роль технологий искусственного интеллекта в юридическом образовании, преимущества, практическое применение и решения актуальных проблем. Освещены возможности использования интерактивных платформ на базе искусственного интеллекта, автоматизированных консультационных систем и виртуальных помощников для развития правовой грамотности студентов. Также представлены предложения по решению проблем, возникающих в этом процессе.

Ключевые слова: правовая культура, студенты, искусственный интеллект, юридическое образование, технологии, интерактивные платформы, виртуальный помощник, автоматизированные консультации.

Talabalar huquqiy madaniyatini oshirishda sun'iy intellektdan foydalanish masalalari bugungi kunning dolzarb masalalaridan biridir. Bugungi globallashuv davrida huquqiy madaniyatni rivojlantirish har bir jamiyat uchun muhim vazifalardan biridir. Ayniqsa, talabalar

orasida huquqiy savodxonlik va madaniyatni oshirish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Sun'iy intellekt (SI) texnologiyalari ushbu sohada samaradorlikni oshirishda yangi imkoniyatlar ochib bermoqda. Ushbu maqolada talabalar huquqiy madaniyatini shakllantirish va rivojlantirishda sun'iy intellektning ahamiyati, afzalliklari hamda amaliy tatbiqlari haqida so'z yuritiladi. Huquqiy madaniyat – bu huquqni bilish, unga hurmat bilan qarash va uni amalda qo'llay olish qobiliyatini o'z ichiga oladi. Talabalar yosh avlod vakillari sifatida jamiyatda yetakchi o'rin egallashi sababli ularning huquqiy madaniyati yuksak darajada bo'lishi jamiyat barqarorligi va rivoji uchun muhim omil hisoblanadi. Shu sababli, zamonaviy texnologiyalar, xususan, sun'iy intellektni huquqiy ta'limga integratsiya qilish katta ahamiyatga ega.

Sun'iy intellektning imkoniyatlari juda ham keng. Sun'iy intellekt texnologiyalari ta'lim va huquqiy targ'ibotda bir qancha afzalliklarni taqdim etadi. Interaktiv ta'lim platformalari SI asosida yaratilgan o'quv platformalari talabalar uchun huquqiy bilimlarni oson va qiziqarli shaklda o'rganish imkonini beradi. Masalan, virtual huquqiy simulyatsiyalar yoki o'yinlar orqali talabalar real hayotdagi huquqiy vaziyatlarni o'rganishlari mumkin. Individual yondashuvda SI yordamida talabalar bilim darajasiga moslashtirilgan darslar va materiallarni olishlari mumkin. Bu ularga bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi. Avtomatlashtirilgan huquqiy maslahatlar: SI dasturlari talabalarni huquqiy masalalarda, masalan, shartnomalar tuzish yoki mehnat qonunchiligi bo'yicha yo'l-yo'riq bilan ta'minlashi mumkin. Qidiruv tizimlarida talabalar huquqiy me'yorlarni, qonun va hujjatlarni tezda topish uchun SI asosidagi qidiruv tizimlaridan foydalanishlari mumkin.

Amaliyotda qo'llanilishi

1. Virtual yordamchilar: Talabalar SI asosida ishlovchi virtual yordamchilar orqali huquqiy savollarga javob olishlari mumkin. Masalan, huquqiy bilimlarni targ'ib etuvchi "chatbotlar" foydalanuvchilarga huquqiy maslahatlar berishda xizmat qiladi.

2. Ma'lumotlar tahlili: Talabalar orasidagi huquqiy savodxonlik darajasini baholashda sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish mumkin. Ma'lumotlarni tahlil qilish orqali talabalar qanday mavzular bo'yicha qiyinchiliklarga duch kelayotganini aniqlash mumkin. Sun'iy intellekt talabalar ishtirokini baholashda adolatli va aniq tizimni ta'minlaydi. Talabalarning javoblari va faolligi asosida ularga ball yoki rag'batlantiruvchi reytinglar taqdim etiladi. SI asosida avtomatlashtirilgan tizimlar baholash jarayonini soddalashtiradi. Seminar davomida SI talabalar tomonidan berilgan javoblar va fikrlarni tahlil qilib, ularning qayerda qiyinchiliklarga duch kelayotganini aniqlaydi. Seminar natijalarini umumlashtirib, kelgusi mashg'ulotlar uchun moslashuvchan reja ishlab chiqadi.

3. Sun'iy intellekt (SI) texnologiyalari huquqiy interaktiv seminarlarni tashkil etishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Bu texnologiyalar huquqiy bilimlarni yanada samarali va qiziqarli shaklda o'zlashtirish, auditoriya bilan faol muloqot o'rnatish hamda ma'lumotni individuallashtirilgan usulda taqdim etishga xizmat qiladi. Interaktiv seminarlar va treninglar: Sun'iy intellekt yordamida tashkil etilgan virtual seminarlar orqali talabalar real vaqt rejimida o'z bilimlarini mustahkamlash imkoniga ega bo'ladilar. SI asosida yaratilgan simulyatsiyalar talabalarni real hayotdagi huquqiy muammolarni hal qilish jarayoniga jalb qiladi. Masalan: Talabalar virtual sud jarayonlarida qatnashib, sudya, advokat yoki ayblanuvchi rovida bo'lishlari mumkin. Turli huquqiy vaziyatlarda qaror qabul qilish orqali qonunchilikni o'rganadilar. SI asosida ishlaydigan virtual yordamchilar seminar davomida talabalarning savollariga real vaqt rejimida javob beradi. Huquqiy atamalarni tushuntiradi yoki tegishli qonunchilikka havolalar

beradi. Bu yordamchilar talabalar o'zlashtirish darajasini oshirishda katta ahamiyat kasb etadi. Sun'iy intellekt huquqiy interaktiv seminarlarni yanada samarali, qiziqarli va talabalarga moslashtirilgan holda o'tkazishga imkon beradi. U talabalarni huquqiy jarayonlarga jalb qilib, ularda nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni ham shakllantiradi. Shu boisdan, SI texnologiyalarini seminarlar jarayoniga joriy etish ta'lim jarayonini takomillashtirishning muhim qismi hisoblanadi.

Sun'iy intellektdan foydalanishda muammolar va ularni bartaraf etishning bir qancha usullari mavjud. Texnik qiyinchiliklar: SI texnologiyalarini joriy etish uchun maxsus texnik infratuzilma va mablag' talab etiladi. Bu masala davlat va nodavlat tashkilotlar hamkorligi orqali hal etilishi mumkin. Huquqiy savodxonlikning etarli emasligida talabalar uchun texnologiyalarni tushuntiruvchi qo'llanmalar va treninglarni tashkil etish muhim. Shaxsiy ma'lumotlarning himoya qilish uchun SI platformalaridan foydalanishda talabalar ma'lumotlarini himoya qilish uchun xavfsizlik choralarini kuchaytirish lozim.

Ushbu sun'iy intellekt rivojlanib turgan vaqtda quyidagilarni takliflar qilish mumkun:

1. Sun'iy intellekt texnologiyalarini huquqiy ta'limga integratsiya qilish bo'yicha milliy dasturlarni ishlab chiqish.
2. Talabalar uchun bepul SI asosidagi huquqiy resurslar yaratish.
3. Texnologik va huquqiy bilimlarni birlashtiruvchi maxsus kurslarni taqdim etish.

Huquqiy madaniyatga ega yoshlar jamiyat barqarorligining asosiy poydevoridir. Shu boisdan, sun'iy intellektdan samarali foydalanish ushbu jarayonda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Talabalar huquqiy madaniyatini oshirish jarayonida sun'iy intellektni (SI) samarali qo'llashning eng dolzarb masalasi – talabalarning ehtiyojlariga mos va individual yondashuvni ta'minlaydigan, qamrovli va xavfsiz texnologik echimlarni ishlab chiqishdir. Quyida bu dolzarb masalaning asosiy jihatlari ko'rishimiz mumkin. Talabalar ehtiyojlariga mos platformalar yaratishda sun'iy intellektning asosiy vazifasi talabalarning bilim darajasi, qiziqishlari va huquqiy savodxonligini oshirishga moslashtirilgan tizimlarni ishlab chiqishdir. Ammo quyidagi muammolar mavjud: Standart yondashuvlarning chegaralanganligi: Ko'pgina platformalar talabalar ehtiyojlariga moslashuvchan emas, o'quv materiallari ham barcha uchun bir xil tarzda taqdim etiladi. Moslashtirishning murakkabligi: Har bir talabaga individual tarzda moslashtirilgan huquqiy ta'lim tizimini yaratish katta texnologik resurslarni talab qiladi. Talabalar uchun sun'iy intellekt asosida ishlaydigan huquqiy ta'lim tizimlarini joriy qilish katta mablag' va zamonaviy infratuzilmani talab qiladi. Ko'plab ta'lim muassasalarida sun'iy intellektni joriy qilish uchun yetarli moliyaviy resurslar yo'q. Texnik jihozlar va internet infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmaganligi SI imkoniyatlaridan to'liq foydalanishga to'sqinlik qiladi. Sun'iy intellekt yordamida o'rganilgan nazariy huquqiy bilimlarni real hayotdagi huquqiy muammolarni hal qilishga moslashtirish dolzarb masaladir. Talabalar huquqiy bilimlarni o'rganish bilan cheklanib qolmasdan, uni amalda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirishi zarur. Sun'iy intellekt asosida real hayotga yaqin vaziyatlar va ish stsenariylarini yaratish qiyinchilik tug'diradi. Sun'iy intellekt tizimlari noto'g'ri axborot yoki eskirgan qonunchilikka asoslanishi mumkin: Qonunlar tez-tez o'zgaradi va tizimlar doimiy ravishda yangilanishi kerak. Noto'g'ri ma'lumot berilishi talabalarni chalkashtirishi yoki noto'g'ri qaror qabul qilishlariga sabab bo'lishi mumkin.

Yechim va takliflar

1. Moslashtirilgan tizimlar yaratish: Talabalar ehtiyojlariga mos, moslashuvchan va intuitiv o'quv platformalar ishlab chiqish.

2. Xavfsizlikni ta'minlash: Talabalar ma'lumotlarini himoya qilish uchun ilg'or shifrlash texnologiyalarini joriy etish.

3. Moliyaviy qo'llab-quvvatlash: Sun'iy intellektni joriy qilish uchun davlat va xususiy sektorlar tomonidan mablag' ajratilishini ta'minlash.

4. Doimiy yangilanishlar: Tizimlarning qonunchilikka mos holda doimiy ravishda yangilanib turishi.

5. Amaliyotga yo'naltirish: Talabalarga huquqiy bilimlarni real hayotda qo'llash imkonini beradigan interaktiv simulyatsiyalarni ko'proq ishlab chiqish.

Xulosa: Sun'iy intellekt texnologiyalari talabalar orasida huquqiy madaniyatni oshirishda katta yordam berishi mumkin. Ushbu texnologiyalar orqali huquqiy ta'lim samaradorligi oshib, talabalar huquqiy bilimlarni amalda qo'llashni o'rganadilar. Shu bilan birga, SI vositalaridan foydalanishda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni oldini olish uchun kompleks yondashuv zarur. Bu nafaqat ta'lim jarayonini innovatsionlashtirishga, balki huquqiy ong va mas'uliyatni oshirishga xizmat qiladi. Sun'iy intellektning huquqiy madaniyatni oshirishdagi dolzarb masalasi – bu nafaqat texnologik, balki huquqiy va ma'rifiy jarayonlarni mukammallashtirishga qaratilgan kompleks yondashuvni talab qiluvchi sohadir. Ushbu masalalarni hal etish orqali talabalar nafaqat bilimlarni o'zlashtiradi, balki huquqiy mas'uliyatni his qiladigan, jamiyatga foydali fuqarolar sifatida shakllanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 29-apreldagi "Yoshlarning huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini oshirishga oid chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori.
2. Bunyodov N. "Raqamli texnologiyalar va ta'lim innovatsiyalari". Toshkent: O'zbekiston, 2022.
3. Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'limdagi ahamiyati haqida internet manbalari: www.edtechmagazine.com
4. Smith, J., & Jones, R. "Artificial Intelligence in Legal Education: Opportunities and Challenges". International Journal of Legal Studies, 2021.
5. UNESCO. "Artificial Intelligence in Education: Challenges and Opportunities". Paris: UNESCO Publishing, 2020.
6. Xo'jaev A. "Huquqiy madaniyat: nazariya va amaliyot". Toshkent: Adolat nashriyoti, 2018.